Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 4ης Ιουνίου 2020[1]

Υπόθεση C-360/19

Crown Van Gelder BV
κατά
Autoriteit Consument en Markt,
παρεμβαίνουσα:
TenneT TSO BV

[αίτηση του College van Beroep voor het bedrijfsleven
(διοικητικού εφετείου αρμόδιου επί οικονομικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας– Οδηγία 2009/72/ΕΚ – Άρθρο 37 – Καθήκοντα και αρμοδιότητες της ρυθμιστικής αρχής – Έννοια του "μέρους που έχει να υποβάλει καταγγελία" – Υποβολή καταγγελίας ενώπιον ρυθμιστικής αρχής κατά διαχειριστή εθνικού συστήματος μεταφοράς – Παραδεκτό – Αναγκαιότητα άμεσης ή συμβατικής σχέσης με τον εν λόγω διαχειριστή – Δεν υφίσταται»

1. Είναι αναγκαίο, προκειμένου να υφίσταται δικαίωμα υποβολής καταγγελίας ενώπιον της εθνικής ρυθμιστικής αρχής σε θέματα ηλεκτρικής ενέργειας κατά του εθνικού διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, να υπάρχει σύνδεση με αυτό το σύστημα, υπό τη μορφή άμεσης συμβατικής σχέσης με τον εν λόγω διαχειριστή;

2. Αυτό είναι, κατ' ουσίαν, το ερώτημα που υπέβαλε στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, η οποία αφορά αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικό εφετείο αρμόδιο επί οικονομικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες) αναφορικά με την ερμηνεία του άρθρου 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ[2].

3. Το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο προέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς κατόπιν προσφυγής ασκηθείσας από την εταιρία Crown Van Gelder BV (στο εξής: Crown) κατά αποφάσεως της Autoriteit Consument en Markt (αρχής για την προστασία των καταναλωτών και της αγοράς, Κάτω Χώρες, στο εξής: ACM), με την οποία η ACM απέρριψε καταγγελία της Crown ως απαράδεκτη, έπειτα από εκτεταμένη διακοπή ηλεκτρικού ρεύματος, προκειμένου να καταγνωστεί

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 ΕΕ 2009, L 211, σ. 55. Η οδηγία 2009/72/ΕΚ καταργείται, από 1ης Ιανουαρίου 2021, με την οδηγία (ΕΕ) 2019/944 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ (αναδιατύπωση) (ΕΕ 2019, L 158, σ. 125). Επ' αυτού, βλ. άρθρο 72, παράγραφος 1, της οδηγίας 2019/944.

παράβαση εκ μέρους του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς των Κάτω Χωρών των υποχρεώσεων που αυτός υπέχει από την οδηγία 2009/72. Η ACM απέρριψε την εν λόγω καταγγελία ως απαράδεκτη ελλείψει άμεσης σχέσης μεταξύ της Crown, η οποία είναι συνδεδεμένη σε περιφερειακό σύστημα διανομής, και του ανωτέρω διαχειριστή συστήματος μεταφοράς.

4. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διασαφηνίσει το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος υποβολής καταγγελίας ενώπιον εθνικών ρυθμιστικών αρχών σε θέματα ηλεκτρικής ενέργειας κατά το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72[3].

I. Νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

5. Οι αιτιολογικές σκέψεις 34, 37, 42, 51 και 54 της οδηγίας 2009/72 έχουν ως εξής:

(34) Οι ρυθμιστικοί φορείς ενεργείας θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν αποφάσεις σε κάθε συναφές ρυθμιστικό θέμα προκειμένου να λειτουργεί ορθώς η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και να είναι πλήρως ανεξάρτητες από οποιοδήποτε άλλο δημόσιο ή ιδιωτικό συμφέρον. Αυτό δεν εμποδίζει ούτε τον δικαστικό έλεγχο […]

(37) Οι ρυθμιστικοί φορείς ενεργείας θα πρέπει να έχουν εξουσία να εκδίδουν δεσμευτικές αποφάσεις για τις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας και να επιβάλλουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις σε επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας που αθετούν τις υποχρεώσεις τους ή να προτείνουν στο αρμόδιο δικαστήριο να τους επιβάλει τέτοιες κυρώσεις. Θα πρέπει επίσης να ανατεθεί στους ρυθμιστικούς φορείς ενεργείας η εξουσία να αποφασίζουν […] τη λήψη κατάλληλων μέτρων ώστε να εξασφαλίζονται οφέλη για τους καταναλωτές […]. Οι ρυθμιστικοί φορείς ενεργείας θα πρέπει επίσης να διαθέτουν την εξουσία να συμβάλλουν στην εξασφάλιση υψηλών προτύπων καθολικής και δημόσιας υπηρεσίας σε συμμόρφωση προς το άνοιγμα της αγοράς, την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών και την πλήρη αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας των καταναλωτών. […]

(42) Όλοι οι τομείς της βιομηχανίας και του εμπορίου [της Ευρωπαϊκής Ένωσης], συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και όλοι οι πολίτες της Ένωσης που επωφελούνται από τα οικονομικά πλεονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς, θα πρέπει να μπορούν να απολαύουν επίσης υψηλού επιπέδου προστασίας του καταναλωτή. Ειδικότερα, οι οικιακοί πελάτες […]. Οι εν λόγω πελάτες θα πρέπει επίσης να έχουν πρόσβαση σε επιλογή, δίκαιη μεταχείριση, αντιπροσώπευση και μηχανισμούς διακανονισμού διαφορών.

[…]

(51) Τα συμφέροντα των καταναλωτών θα πρέπει να βρίσκονται στην καρδιά της παρούσας οδηγίας […]. Τα υφιστάμενα δικαιώματα των καταναλωτών θα πρέπει να ενισχυθούν και να διασφαλισθούν, και να περιλαμβάνουν μεγαλύτερη διαφάνεια και εκπροσώπηση. Η προστασία των καταναλωτών θα πρέπει να διασφαλίζει ότι όλοι οι καταναλωτές στο ευρύτερο […] πλαίσιο [της Ένωσης] απολαμβάνουν τα οφέλη μιας ανταγωνιστικής αγοράς. Τα δικαιώματα των καταναλωτών θα πρέπει να επιβάλλονται από τα κράτη μέλη ή, όταν το κράτος μέλος έχει προβλέψει σχετικά, από τις ρυθμιστικές αρχές.

[…]

3 Το γράμμα του άρθρου 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72 ταυτίζεται με το γράμμα του άρθρου 60, παράγραφος 2, της οδηγίας 2019/944.

(54) Εγγύηση για μεγαλύτερη προστασία των καταναλωτών αποτελεί η διαθεσιμότητα αποτελεσματικών μέσων διακανονισμού διενέξεων για όλους τους καταναλωτές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν διαδικασίες για τον ταχύ και αποτελεσματικό διακανονισμό των παραπόνων».

6. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2009/72 προβλέπει ότι «[η] παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς κανόνες που αφορούν την παραγωγή, τη μεταφορά, τη διανομή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενεργείας, καθώς και την προστασία των καταναλωτών, με στόχο τη βελτίωση και την ολοκλήρωση ανταγωνιστικών αγορών ηλεκτρικής ενεργείας στην [Ευρωπαϊκή Ένωση]. […] Θεσπίζει επίσης υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας και δικαιώματα των καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας και αποσαφηνίζει τις υποχρεώσεις που αφορούν τον ανταγωνισμό».

7. Το άρθρο 2 της οδηγίας 2009/72, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

4) “Διαχειριστής συστήματος μεταφοράς”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία, τη συντήρηση και, αν είναι αναγκαίο, την ανάπτυξη του συστήματος μεταφοράς σε μία δεδομένη περιοχή και, κατά περίπτωση, των διασυνδέσεών του με άλλα συστήματα, και για τη μακροπρόθεσμη ικανότητα του συστήματος να ανταποκρίνεται στην εύλογη ζήτηση μεταφοράς ηλεκτρικής ενεργείας·

[…]

9) “Τελικός πελάτης”: ο πελάτης που αγοράζει ηλεκτρική ενέργεια για δική του χρήση·

[…]».

8. Το άρθρο 3, παράγραφος 7, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την προστασία των τελικών πελατών και, ειδικότερα, μεριμνούν ώστε να υπάρχουν επαρκείς διασφαλίσεις για την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών. […] Διασφαλίζουν υψηλά επίπεδα προστασίας των καταναλωτών, ιδίως όσον αφορά […] τους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. […]»

9. Το άρθρο 12 της οδηγίας 2009/72, το οποίο επιγράφεται «Καθήκοντα των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς», προβλέπει τα εξής:

«Κάθε διαχειριστής δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για:

α) τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης ικανότητας του συστήματος να ανταποκρίνεται στην εύλογη ζήτηση για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενεργείας, τη λειτουργία, τη συντήρηση και την ανάπτυξη υπό οικονομικά αποδεκτές συνθήκες, ασφαλών, αξιόπιστων και αποτελεσματικών συστημάτων μεταφοράς, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το περιβάλλον·

β) την εξασφάλιση επαρκών μέσων για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων εξυπηρέτησης·

γ) τη συμβολή στην ασφάλεια του εφοδιασμού μέσω επαρκούς δυναμικού μεταφοράς και αξιοπιστίας του δικτύου,

δ) τη διαχείριση των ροών ηλεκτρικής ενεργείας στο σύστημα με συνεκτίμηση των ανταλλαγών με άλλα διασυνδεδεμένα συστήματα. Για το σκοπό αυτό, ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για να εξασφαλίζει την ασφάλεια, αξιοπιστία και αποδοτικότητα του δικτύου και, στα πλαίσια αυτά, για να μεριμνά ώστε να είναι διαθέσιμες όλες οι αναγκαίες βοηθητικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων αυτών που ανταποκρίνονται στη ζήτηση, στο βαθμό που η διαθεσιμότητα αυτή είναι ανεξάρτητη από οιοδήποτε άλλο δίκτυο μεταφοράς με το οποίο το σύστημά του είναι διασυνδεδεμένο·

ε) την παροχή, στον διαχειριστή κάθε άλλου συστήματος με το οποίο είναι διασυνδεδεμένο το σύστημά του, επαρκών πληροφοριών για την ασφαλή και αποδοτική λειτουργία καθώς και τη συντονισμένη ανάπτυξη και τη διαλειτουργικότητα του διασυνδεδεμένου συστήματος·

[…]».

10. Το άρθρο 32, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Ο διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς ή διανομής μπορεί να αρνείται την πρόσβαση λόγω έλλειψης χωρητικότητας. […]. Οι ρυθμιστικές αρχές όπου τα κράτη μέλη έχουν προβλέψει σχετικά, ή τα κράτη μέλη, εξασφαλίζουν ότι τα κριτήρια αυτά εφαρμόζονται με συνέπεια και ότι ο χρήστης του συστήματος ο οποίος έχει συναντήσει άρνηση πρόσβασης μπορεί να χρησιμοποιήσει διαδικασία διακανονισμού διαφορών. […]»

11. Το άρθρο 37 της οδηγίας 2009/72, το οποίο επιγράφεται «Καθήκοντα και αρμοδιότητες της ρυθμιστικής αρχής», προβλέπει τα εξής:

«1. Στη ρυθμιστική αρχή ανατίθενται τα εξής καθήκοντα:

[…]

β) να εξασφαλίζει τη συμμόρφωση των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς και διανομής και, όπου συντρέχει περίπτωση, των ιδιοκτητών των συστημάτων, καθώς και όλων των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενεργείας προς τις υποχρεώσεις που υπέχουν από την παρούσα οδηγία και από κάθε άλλη συναφή […] νομοθεσία [της Ένωσης], μεταξύ άλλων όσον αφορά διασυνοριακά θέματα·

[…]

η) να παρακολουθεί τη συμμόρφωση προς και την εξέταση της παρελθούσας απόδοσης των κανόνων ασφαλείας και αξιοπιστίας του δικτύου […].

[…]

ιγ) να παρακολουθεί τον χρόνο που χρειάζονται οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς και διανομής για τη σύνδεση και τις επισκευές·

ιδ) να βοηθά ώστε να εξασφαλίζεται, σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες αρχές, ότι τα μέτρα προστασίας των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων όσων εκτίθενται στο παράρτημα Ι, είναι αποτελεσματικά και εφαρμόζονται·

[…]

4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι ανατίθενται στις ρυθμιστικές αρχές οι αρμοδιότητες που τους παρέχουν τη δυνατότητα να εκτελούν ταχέως και αποτελεσματικά τα καθήκοντα που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 3 και 6. Για τον σκοπό αυτό, οι ρυθμιστικές αρχές διαθέτουν τουλάχιστον τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

[…]

α) να εκδίδουν δεσμευτικές αποφάσεις για τις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας·

[…]

δ) να επιβάλλουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις σε επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας οι οποίες δεν συμμορφώνονται προς τις υποχρεώσεις που υπέχουν από την παρούσα οδηγία ή προς τυχόν σχετικές, νομικά δεσμευτικές αποφάσεις της ρυθμιστικής αρχής ή του Οργανισμού ή να προτείνουν σε αρμόδιο δικαστήριο να επιβάλλει τις εν λόγω κυρώσεις. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται η επιβολή ή η πρόταση επιβολής κυρώσεων […] για τη μη συμμόρφωση προς τις αντίστοιχες υποχρεώσεις που υπέχουν από την παρούσα οδηγία· και

[…]

11. Οποιοδήποτε μέρος έχει να υποβάλει καταγγελία κατά διαχειριστών δικτύου μεταφοράς ή διανομής που αφορά υποχρεώσεις του διαχειριστή που απορρέουν από την παρούσα οδηγία, μπορεί να υποβάλει την καταγγελία στη ρυθμιστική αρχή, η οποία, ενεργώντας ως αρχή επίλυσης των διαφορών, εκδίδει απόφαση εντός δύο μηνών από τη λήψη της καταγγελίας. Η περίοδος αυτή είναι δυνατό να παραταθεί κατά δύο μήνες όταν οι ρυθμιστικές αρχές ζητούν πρόσθετες πληροφορίες. Η παραταθείσα περίοδος μπορεί να παραταθεί περαιτέρω με τη σύμφωνη γνώμη του καταγγέλλοντος. Η απόφαση της ρυθμιστικής αρχής έχει δεσμευτική ισχύ, εκτός εάν και έως ότου ακυρωθεί κατόπιν προσφυγής.

12. Κάθε θιγόμενος έχει δικαίωμα προσφυγής σχετικά με απόφαση για μεθόδους που ελήφθη σύμφωνα με το παρόν άρθρο ή, όταν η ρυθμιστική αρχή έχει υποχρέωση διαβούλευσης σχετικά με τα προτεινόμενα τιμολόγια ή μεθόδους, δύναται, το αργότερο εντός δύο μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης ή της πρότασης απόφασης, ή και εντός μικρότερου διαστήματος εφόσον αυτό προβλέπεται από τα κράτη μέλη, να υποβάλει προσφυγή για επανεξέταση. Η εν λόγω προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

[…]

17. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί σε εθνικό επίπεδο δυνάμει των οποίων μέρος θιγόμενο από την απόφαση ρυθμιστικής αρχής έχει δικαίωμα προσφυγής σε φορέα ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και από οποιαδήποτε κυβέρνηση».

Β. Το ολλανδικό δίκαιο

12. Το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72 μεταφέρθηκε στο ολλανδικό δίκαιο με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Wet houdende regels met betrekking tot de productie, het transport en de levering van elektriciteit (Elektriciteitswet 1998) [νόμου περί καθορισμού των κανόνων που διέπουν την παραγωγή, προμήθεια και μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας (νόμου του 1998 περί ηλεκτρικής ενέργειας)], της 2ας Ιουλίου 1998[4].

4 Stb. 1998, αριθ. 427.

II. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

13. Στις 27 Μαρτίου 2015 σημειώθηκε εκτεταμένη διακοπή ηλεκτρικού ρεύματος λόγω βλάβης στον υποσταθμό υψηλής ισχύος του Diemen (380 kV) (Κάτω Χώρες). Ο εν λόγω υποσταθμός υπάγεται στο σύστημα μεταφοράς υψηλής ισχύος των Κάτω Χωρών, του οποίου διαχειριστής είναι η TenneT TSO B.V. (στο εξής: TenneT). Η εν λόγω βλάβη προκάλεσε ολική κατάρρευση του συστήματος παραγωγής στον υποσταθμό, με αποτέλεσμα να παραμείνουν χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα για αρκετές ώρες ένα μεγάλο τμήμα της περιφέρειας Noord-Holland (βόρειας Ολλανδίας) και ένα μικρό τμήμα της περιφέρειας Flevoland (Φλεβολάνδης).

14. Η Crown είναι εταιρία η οποία διατηρεί εργοστάσιο χαρτοποιίας στην περιφέρεια της βόρειας Ολλανδίας, στις Κάτω Χώρες. Το εν λόγω εργοστάσιο είναι συνδεδεμένο στο σύστημα διανομής το οποίο διαχειρίζεται η Liander N.V., και το οποίο τροφοδοτείται από το εθνικό σύστημα μεταφοράς υψηλής ισχύος που διαχειρίζεται η TenneT. Εξαιτίας της ανωτέρω διακοπής ηλεκτρικού ρεύματος, προκλήθηκε, στις 27 Μαρτίου 2015, για αρκετές ώρες διακοπή τροφοδοσίας του εργοστασίου της Crown.

15. Η Crown υπέβαλε καταγγελία ενώπιον της ACM ζητώντας της να αναγνωρίσει αφενός, ότι η TenneT δεν είχε λάβει όλα τα μέτρα που μπορούσε ευλόγως να λάβει ώστε να αποφύγει τη διακοπή της τροφοδοσίας και, αφετέρου, ότι η διάρθρωση του δικτύου του υποσταθμού υψηλής ισχύος του Diemen δεν πληρούσε τις προβλεπόμενες από τον νόμο προδιαγραφές. Η Crown υποστήριξε, κατ' ουσίαν, ότι η διακοπή της μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας οφειλόταν στη μη τήρηση των ανωτέρω υποχρεώσεων από την TenneT ως διαχειρίστριας του εθνικού συστήματος μεταφοράς το οποίο υπέστη τη βλάβη.

16. Με απόφαση της 30ής Απριλίου 2018, η ACM απέρριψε την καταγγελία της Crown κατά της TenneT ως απαράδεκτη λόγω ελλείψεως άμεσης σχέσης μεταξύ της Crown και της TenneT, δεδομένου ότι το εργοστάσιο χαρτοποιίας της Crown είναι συνδεδεμένο αποκλειστικά στο σύστημα διανομής που διαχειρίζεται η Liander και όχι στο σύστημα μεταφοράς που διαχειρίζεται η TenneT. Ως εκ τούτου, επί τη βάσει αυτή, η ACM απέκλεισε τη δυνατότητα χαρακτηρισμού της Crown ως «μέρους» υπό την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Elektriciteitswet 1998 (νόμου του 1998 περί ηλεκτρικής ενέργειας) και του άρθρου 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72.

17. Κατόπιν των ανωτέρω, η Crown Van Gelder άσκησε προσφυγή κατά της ανωτέρω αποφάσεως της ACM ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

18. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι απόψεις των διαδίκων διίστανται όσον αφορά την ερμηνεία της φράσης «οποιοδήποτε μέρος έχει να υποβάλει καταγγελία» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72 και, ειδικότερα, όσον αφορά τον τρόπο προσδιορισμού των προσώπων που νομιμοποιούνται να υποβάλουν καταγγελία. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία της ανωτέρω φράσης και ζητεί να διευκρινιστεί αν, σε περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιόν του, νομικό πρόσωπο όπως η Crown έχει δικαίωμα υποβολής καταγγελίας ενώπιον της ACM.

19. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72 […] την έννοια ότι η συγκεκριμένη διάταξη παρέχει το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας κατά του διαχειριστή του εθνικού δικτύου (διαχειριστή συστήματος μεταφοράς) και σε ενδιαφερόμενο μέρος το οποίο δεν διαθέτει σύνδεση στο δίκτυο του εν λόγω διαχειριστή εθνικού δικτύου (διαχειριστή συστήματος μεταφοράς), αλλά είναι συνδεδεμένο αποκλειστικά με περιφερειακό δίκτυο (σύστημα διανομής) στο οποίο η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας σταματά λόγω διακοπής στο εθνικό δίκτυο (σύστημα μεταφοράς) από το οποίο τροφοδοτείται το περιφερειακό δίκτυο (σύστημα διανομής);»

III. Νομική ανάλυση

20. Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινιστεί αν η φράση «μέρος που έχει να υποβάλει καταγγελία», η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, έχει την έννοια ότι ο τελικός πελάτης έχει δικαίωμα υποβολής καταγγελίας ενώπιον της εθνικής ρυθμιστικής αρχής κατά του διαχειριστή εθνικού συστήματος μεταφοράς, στην περίπτωση κατά την οποία αυτός ο τελικός πελάτης δεν συνδέεται άμεσα με το εν λόγω σύστημα μεταφοράς, αλλά συνδέεται αποκλειστικά με σύστημα διανομής που τροφοδοτείται από το ως άνω σύστημα μεταφοράς, και εφόσον σημειώνεται διακοπή στη μεταφορά ενέργειας στο σύστημα μεταφοράς που τροφοδοτεί το σύστημα διανομής με το οποίο είναι συνδεδεμένος ο τελικός πελάτης.

21. Κατά το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, οποιοδήποτε μέρος έχει να υποβάλει καταγγελία κατά διαχειριστών δικτύου μεταφοράς ή διανομής που αφορά υποχρεώσεις του διαχειριστή που απορρέουν από την παρούσα οδηγία, μπορεί να υποβάλει την καταγγελία στη ρυθμιστική αρχή, η οποία, ενεργώντας ως αρχή επίλυσης των διαφορών, εκδίδει απόφαση εντός δύο μηνών από τη λήψη της καταγγελίας.

22. Το ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο αφορά το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής και, ειδικότερα, το πεδίο εφαρμογής της φράσης «μέρος που έχει να υποβάλει καταγγελία» που περιλαμβάνεται σε αυτή.

23. Οι διάδικοι που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου διαφωνούν ως προς την ερμηνεία του εν λόγω όρου. Αφενός, η Crown και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνηγορούν υπέρ μιας ευρείας ερμηνείας και υποστηρίζουν ότι τελικός πελάτης έχει δικαίωμα υποβολής καταγγελίας κατά του διαχειριστή εθνικού συστήματος μεταφοράς ακόμη και αν δεν υφίσταται άμεση ή συμβατική σχέση μεταξύ τους. Αφετέρου, η Ολλανδική και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η TenneT συνηγορούν υπέρ μιας στενότερης ερμηνείας του εν λόγω όρου και θεωρούν ότι το προβλεπόμενο στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72 δικαίωμα υποβολής καταγγελίας προϋποθέτει την ύπαρξη άμεσης σχέσης μεταξύ του προσώπου που υποβάλλει την καταγγελία και του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία.

24. Κατά συνέπεια, προκειμένου να απαντηθεί το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να ερμηνευθεί η φράση «μέρος που έχει να υποβάλει καταγγελία», η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72.

25. Κατ' αρχάς, θέλω να επισημάνω ότι η οδηγία δεν περιλαμβάνει ορισμό ούτε της εν λόγω φράσης στο σύνολό της ούτε μεμονωμένα των όρων που τη συνθέτουν, ήτοι των όρων «μέρος» και «καταγγελία» [5].

26. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από τις απαιτήσεις τόσο της ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας συνάγεται ότι οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχουν ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της εννοίας και του περιεχομένου τους πρέπει κανονικά να ερμηνεύονται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο σε ολόκληρη την Ένωση βάσει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού της επίμαχης ρυθμίσεως [6].

5 Πρβλ. απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, Energiavirasto (C-578/18, EU:C:2020:35, σκέψη 29).

6 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, GRDF (C-236/18, EU:C:2019:1120, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επίσης, βλ. απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, Energiavirasto (C-578/18, EU:C:2020:35, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

27. Όσον αφορά, κατ' αρχάς, το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, πρέπει να σημειωθεί ότι στην εν λόγω διάταξη χρησιμοποιείται μια ευρύτατη διατύπωση που προβλέπει ότι *οποιοδήποτε* μέρος έχει να υποβάλει καταγγελία κατά διαχειριστών δικτύου μεταφοράς ή διανομής που αφορά υποχρεώσεις του διαχειριστή που απορρέουν από την παρούσα οδηγία, μπορεί να υποβάλει την καταγγελία στη ρυθμιστική αρχή.

28. Από το γράμμα της εν λόγω διάταξης προκύπτει σαφώς ότι η ύπαρξη αρμοδιότητας της ρυθμιστικής αρχής για την εξέταση καταγγελίας συναρτάται προς δύο προϋποθέσεις: αφενός, η καταγγελία πρέπει να υποβληθεί κατά διαχειριστών δικτύου μεταφοράς ή διανομής και, αφετέρου, η καταγγελία αυτή πρέπει να αφορά υποχρεώσεις του διαχειριστή που απορρέουν από την οδηγία 2009/72. Ωστόσο, η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπει ότι το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας που απορρέει από την οδηγία 2009/72[7] εξαρτάται από την ύπαρξη άμεσης σχέσης μεταξύ του προσώπου που έχει να υποβάλει την καταγγελία και του διαχειριστή κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία. Αντίθετα, η ρητή χρήση του όρου «οποιοδήποτε» είναι ενδεικτική του ευρέος υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής της εν λόγω διάταξης.

29. Αληθεύει, βεβαίως, ότι η χρήση του όρου «μέρος» στην εν λόγω διάταξη ενδέχεται να δημιουργεί κάποια ασάφεια, καθόσον αυτός ο όρος θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δικαίωμα καταγγελίας έχουν αποκλειστικά τα πρόσωπα τα οποία συνδέονται συμβατικά.

30. Εντούτοις, φρονώ ότι μια τέτοια ερμηνεία είναι εσφαλμένη.

31. Συναφώς, θα ήθελα, πρώτον, να επισημάνω ότι από το γράμμα της διάταξης προκύπτει ότι ο όρος «μέρος» δεν παραπέμπει κατ' ανάγκην μόνο σε συμβαλλόμενο μέρος, αλλά μπορεί να νοηθεί και υπό «διαδικαστική» έννοια, ήτοι υπό την έννοια ότι αναφέρεται σε πρόσωπα τα οποία έχουν συμφέρον να υποβάλουν καταγγελία στη ρυθμιστική αρχή.

32. Δεύτερον, πρέπει να επισημανθεί ότι δεν χρησιμοποιείται σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις της επίμαχης διάταξης όρος ο οποίος θα μπορούσε να δημιουργήσει την ανωτέρω ασάφεια. Πράγματι, καίτοι, επί παραδείγματι, η αγγλική, η γαλλική, η ισπανική και η ολλανδική απόδοση χρησιμοποιούν όρο αντίστοιχο του ιταλικού «μέρος»[8], άλλες αποδόσεις, όπως, επί παραδείγματι, η γερμανική και η πορτογαλική, χρησιμοποιούν όρους που δεν παραπέμπουν σε συμβατική σχέση αλλά, αντίθετα, παραπέμπουν σαφώς στο συμφέρον προσώπου να υποβάλει καταγγελία στη ρυθμιστική αρχή[9]. Το στοιχείο αυτό συνηγορεί υπέρ της ερμηνείας του όρου «μέρος» υπό έννοια διαφορετική από εκείνη του «συμβαλλόμενου μέρους», και ως εκ τούτου συνηγορεί υπέρ μιας ερμηνείας της επίμαχης διάταξης υπό την έννοια ότι δεν εξαρτά τη δυνατότητα υποβολής καταγγελίας από την ύπαρξη συμβατικής σχέσης μεταξύ του προσώπου που υποβάλλει την καταγγελία και του διαχειριστή δικτύου μεταφοράς ή διανομής κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία.

33. Η συστηματική ανάλυση φαίνεται να επιβεβαιώνει την ανωτέρω ερμηνεία.

34. Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να επισημανθεί ότι ο όρος «μέρος» χρησιμοποιείται, πέραν του άρθρου 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, και σε δύο άλλες παραγράφους του ίδιου άρθρου, ήτοι στις παραγράφους 12 και 17[10].

7 Σχετικά με τον χαρακτηρισμό της δυνατότητας υποβολής καταγγελίας ως υποκειμενικού δικαιώματος, βλ. απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 2009, Επιτροπή κατά Βελγίου (C-474/08, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2009:681, σκέψη 20), όσον αφορά το άρθρο 23, παράγραφος 5, της οδηγίας 2003/54, η οποία καταργήθηκε στη συνέχεια με την οδηγία 2009/72.

8 Αντίστοιχα οι όροι: «party», «partie», «parte» και «partijen».

9 Έτσι, η γερμανική απόδοση χρησιμοποιεί τον όρο «Betroffene» και η πορτογαλική απόδοση τον όρο «interessado», οι οποίοι μεταφράζονται αμφότεροι στην ιταλική γλώσσα με τον όρο «ενδιαφερόμενος».

10 Το γράμμα των δύο διατάξεων ταυτίζεται με το γράμμα του άρθρου 60, παράγραφοι 3 και 8, της οδηγίας 2019/944.

35. Το δε άρθρο 37, παράγραφος 12, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει διαδικασία η οποία παρέχει σε κάθε θιγόμενο ο οποίος έχει δικαίωμα άσκησης διοικητικής προσφυγής σχετικά με απόφαση περί μεθόδων ληφθείσα βάσει του άρθρου 37 της οδηγίας αυτής ή, σε περίπτωση κατά την οποία η ρυθμιστική αρχή έχει υποχρέωση διαβουλεύσεως, σχετικά με την τιμολόγηση ή τις μεθόδους που προτείνονται, να ασκήσει διοικητική προσφυγή με αίτημα την επανεξέταση της υποθέσεως[11].

36. Εντούτοις, το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί σε εθνικό επίπεδο δυνάμει των οποίων μέρος θιγόμενο από την απόφαση ρυθμιστικής αρχής έχει δικαίωμα προσφυγής σε φορέα ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και από οποιαδήποτε κυβέρνηση.

37. Από την ανάλυση των δύο αυτών διατάξεων προκύπτει ότι σε καμία από αυτές ο όρος «μέρος» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 37 της οδηγίας 2009/72 η οποία, όπως επισημάνθηκε στο σημείο 26 των παρουσών προτάσεων, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ενιαίο, δεν έχει την έννοια ότι το πεδίο εφαρμογής του περιορίζεται αποκλειστικά σε πρόσωπα που έχουν άμεση ή συμβατική σχέση με διαχειριστή δικτύου μεταφοράς ή διανομής.

38. Αντίθετα, πρέπει να επισημανθεί ότι η οδηγία 2009/72 προβλέπει ρητώς τουλάχιστον μία περίπτωση στην οποία πρόσωπο το οποίο δεν έχει υφιστάμενη συμβατική σχέση με διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής πρέπει να έχει δυνατότητα υποβολής καταγγελίας στη ρυθμιστική αρχή κατά του εν λόγω διαχειριστή κατά το άρθρο 37, παράγραφος 11, της εν λόγω οδηγίας. Πράγματι, το άρθρο 32, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει ότι στην περίπτωση που διαχειριστής συστήματος μεταφοράς ή διανομής αρνείται την πρόσβαση στο σύστημα που διαχειρίζεται, ο ενδιαφερόμενος χρήστης θα πρέπει να έχει δυνατότητα να προσφύγει σε διαδικασία διακανονισμού διαφορών κατά του εν λόγω διαχειριστή.

39. Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε με την απόφασή του της 29ης Οκτωβρίου 2009, Επιτροπή κατά Βελγίου (C-474/08, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2009:681), ότι τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να προβλέπουν ότι στις περιπτώσεις άρνησης πρόσβασης στο δίκτυο διανομής ή μεταφοράς μπορεί να υποβληθεί καταγγελία στη ρυθμιστική αρχή κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72[12].

40. Κατά συνέπεια, η συστηματική ανάλυση συνηγορεί υπέρ της ερμηνείας της εν λόγω διάταξης υπό την έννοια ότι το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στη ρυθμιστική αρχή κατά του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής δεν πρέπει να εξαρτάται από την ύπαρξη συμβατικής σχέσης με τον εν λόγω διαχειριστή.

41. Από τελολογικής άποψης, εκτιμώ επίσης ότι η στενή ερμηνεία της φράσης «μέρος που έχει να υποβάλει καταγγελία» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, την οποία προτείνουν η Ολλανδική και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η TenneT, αντιβαίνει στον σκοπό της διάταξης του άρθρου 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, στις αρμοδιότητες και στα καθήκοντα που αναθέτει η οδηγία αυτή στις ρυθμιστικές αρχές, και ενδέχεται, επιπροσθέτως, να μη συνάδει με τον γενικό σκοπό που επιδιώκει η ανωτέρω οδηγία, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών.

11 Βλ. απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, Energiavirasto (C-578/18, EU:C:2020:35, σκέψη 26).

12 Βλ. σκέψη 23. Η απόφαση εκείνη αφορούσε το άρθρο 23, παράγραφος 5, της οδηγίας 2003/54, η οποία καταργήθηκε με την οδηγία 2009/72. Το άρθρο αυτό είναι πανομοιότυπο με το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72.

42. Πρώτον, όσον αφορά τον σκοπό του άρθρου 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, η διάταξη αυτή επιδιώκει να παράσχει τη δυνατότητα, σε μέρη θιγόμενα από ενέργεια ή παράλειψη διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής, να υποβάλουν καταγγελία ενώπιον εξωδικαστικής, ανεξάρτητης και εξειδικευμένης αρχής, προκειμένου αυτή να εκδώσει δεσμευτική απόφαση κατά του διαχειριστή η οποία θα αναγνωρίζει και, ενδεχομένως, θα διατάσσει την παύση της προσβολής και θα επιβάλλει κυρώσεις για παραβάσεις των διατάξεων της οδηγίας 2009/72.

43. Όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, μια στενή ερμηνεία της φράσης «μέρος που έχει να υποβάλει καταγγελία», όπως αυτή που προτείνουν η Ολλανδική και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η TenneT, εγκυμονεί τον κίνδυνο να διακυβεύσει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού επίλυσης διαφορών που προβλέπεται στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72. Πράγματι, συναρτώντας τη δυνατότητα υποβολής καταγγελίας προς την ύπαρξη συμβατικής σχέσης μεταξύ του καταγγέλλοντος και του επίμαχου διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής, μια τέτοια ερμηνεία θα οδηγούσε στον αποκλεισμό από το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος υποβολής καταγγελίας ενώπιον της ρυθμιστικής αρχής σημαντικού αριθμού χρηστών, ήτοι όλων όσων, καίτοι δεν έχουν συμβατική σχέση με τον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής, υπέστησαν τις συνέπειες τυχόν παράβασης από τον εν λόγω διαχειριστή των υποχρεώσεών του που απορρέουν από την οδηγία 2009/72.

44. Δεύτερον, στο ίδιο πνεύμα, εκτιμώ ότι η ως άνω στενή ερμηνεία δεν συνάδει με την αποστολή και τις αρμοδιότητες που αναθέτει η οδηγία 2009/72 στις ρυθμιστικές αρχές, αρχές οι οποίες, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 34 και 37 και από το άρθρο 37 της οδηγίας, διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στο σύστημα που θεσπίζει η οδηγία αυτή.

45. Ειδικότερα, αυτή η ερμηνεία θίγει, κατά τη γνώμη μου, τη θεμελιώδη αρμοδιότητα που ανατίθεται στις ρυθμιστικές αρχές με το άρθρο 37, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2009/72 να εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς και διανομής προς τις υποχρεώσεις που υπέχουν από την παρούσα οδηγία και από κάθε άλλη συναφή νομοθεσία της Ένωσης.

46. Πράγματι, ο περιορισμός του κύκλου των προσώπων που νομιμοποιούνται να υποβάλουν καταγγελία ενώπιον ρυθμιστικής αρχής μόνο σε περιπτώσεις όπου υπάρχει άμεση σύνδεση με το εν λόγω σύστημα ή συμβατική σχέση μεταξύ των ενδιαφερομένων, θα περιόριζε αναπόφευκτα τη δυνατότητα των οικείων ρυθμιστικών αρχών να εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς και διανομής προς τις υποχρεώσεις που οι τελευταίοι υπέχουν από την οδηγία 2009/72. Μια τέτοια προσέγγιση θα περιόριζε, στην πραγματικότητα, τη δυνατότητα των εν λόγω αρχών να λαμβάνουν γνώση και να διαπιστώνουν τυχόν παραβάσεις της σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης εκ μέρους των διαχειριστών και, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα έκδοσης δεσμευτικών αποφάσεων που επιβάλλουν κυρώσεις κατά το άρθρο 37, παράγραφος 4, στοιχεία α′ και δ′, της οδηγίας 2009/72, κατά διαχειριστών που παραβιάζουν την εν λόγω νομοθεσία.

47. Συναφώς, πρέπει κατά τη γνώμη μου να τονιστεί ότι, σε αντίθεση με όσα προβάλλει η TenneT στις παρατηρήσεις της, η οδηγία 2009/72 δεν περιορίζεται στην ανάθεση αρμοδιοτήτων και την επιβολή υποχρεώσεων στους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς αποκλειστικά και μόνο έναντι των χρηστών που συνδέονται με το σύστημά τους. Πράγματι, προκύπτει σαφώς από το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο απαριθμεί επακριβώς τα καθήκοντα των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, ότι οι τελευταίοι είναι επιφορτισμένοι με αρμοδιότητες συστημικού χαρακτήρα και υπέχουν υποχρεώσεις που σχετίζονται, επί παραδείγματι, με την ασφάλεια του εφοδιασμού και της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας ή την ασφάλεια και απόδοση της λειτουργίας των διασυνδεδεμένων συστημάτων, ήτοι υποχρεώσεις που υπερβαίνουν κατά πολύ τις υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβατικές σχέσεις με τους δικούς τους πελάτες οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι στο δίκτυο μεταφοράς. Κατά συνέπεια, δεν

μπορεί να γίνει επίκληση της εκτάσεως των υποχρεώσεων που υπέχουν οι διαχειριστές των συστημάτων μεταφοράς προς στήριξη της ανωτέρω στενής ερμηνείας του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής του δικαιώματος υποβολής καταγγελίας κατά το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72.

48. Όσον αφορά, ειδικότερα, την υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, θέλω επίσης να επισημάνω ότι το άρθρο 37, παράγραφος 1, στοιχεία η′ και ιγ′, της οδηγίας 2009/72 αναθέτουν ειδικά στις ρυθμιστικές αρχές, το καθήκον «να παρακολουθούν τη συμμόρφωση προς και την εξέταση της παρελθούσας απόδοσης των κανόνων ασφαλείας και αξιοπιστίας του δικτύου» και «να παρακολουθούν τον χρόνο που χρειάζονται οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς [...] για τη σύνδεση και τις επισκευές» αντίστοιχα.

49. Τρίτον, φρονώ ότι η στενή ερμηνεία της φράσης «μέρος που έχει να υποβάλει καταγγελία», την οποία προτείνουν η Ολλανδική και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η TenneT, ενδέχεται να μη συνάδει προς τον σκοπό της οδηγίας 2009/72 περί διασφάλισης υψηλών επιπέδων προστασίας των καταναλωτών, ο οποίος βρίσκεται στο επίκεντρο των ρυθμίσεων της εν λόγω οδηγίας[13].

50. Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 37, 42, 51 και 54, καθώς και από το άρθρο 1 της οδηγίας 2009/72, ένας από τους κύριους σκοπούς της οδηγίας αυτής είναι η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των καταναλωτών και ο καθορισμός των δικαιωμάτων των καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας, διασφαλίζοντάς τους υψηλό επίπεδο προστασίας. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι με το άρθρο 3, παράγραφος 7, της εν λόγω οδηγίας επιβάλλεται στα κράτη μέλη η υποχρέωση να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τους μηχανισμούς επιλύσεως διαφορών[14].

51. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το κράτος μέλος επιλέγει να αναθέσει την αρμοδιότητα της εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών των καταναλωτών στη ρυθμιστική αρχή, από το άρθρο 37, παράγραφοι 11, 16 και 17, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει σαφώς ότι πρέπει να γίνει δεκτό ότι ένας οικιακός πελάτης έχει την ιδιότητα του μέρους [της διαδικασίας], καθώς και το δικαίωμα ασκήσεως ένδικης προσφυγής κατά της αποφάσεως της ρυθμιστικής αρχής[15].

52. Στην προαναφερθείσα στο προηγούμενο σημείο των παρουσών προτάσεων περίπτωση, στην οποία έχει ανατεθεί στη ρυθμιστική αρχή αρμοδιότητα εξώδικης επίλυσης των διαφορών των καταναλωτών, η στενή ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72, κατ' αναλογίαν προς όσα επισημάνθηκαν στο σημείο 43 των παρουσών προτάσεων, θα περιόριζε τη δυνατότητα υποβολής καταγγελίας στη ρυθμιστική αρχή μόνο σε όσους καταναλωτές έχουν συμβατική σχέση με τον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής, ο οποίος φέρεται να υπέπεσε σε παράβαση των υποχρεώσεών του που απορρέουν από την οδηγία, εξαιρώντας από τον εν λόγω μηχανισμό όλους τους καταναλωτές που, καίτοι δεν έχουν συμβατική σχέση με τον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής, υπέστησαν τις συνέπειες της εν λόγω παράβασης. Ερμηνεία η οποία συνεπάγεται τέτοιον περιορισμό στην πρόσβαση των καταναλωτών στους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών που προβλέπονται από την οδηγία 2009/72 δεν συνάδει προς τον ως άνω επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος έχει υπογραμμιστεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, ιδίως όσον αφορά τους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών.

13 Βλ. απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, Energiavirasto (C-578/18, EU:C:2020:35, σκέψη 33).

14 Πρβλ. και απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, Energiavirasto (C-578/18, EU:C:2020:35, σκέψη 34).

15 Απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, Energiavirasto (C-578/18, EU:C:2020:35, σκέψη 40).

53. Στο ίδιο πνεύμα, τέτοια ερμηνεία δεν συνάδει προς τις αρμοδιότητες που ανατίθενται ρητώς από διάφορες διατάξεις της οδηγίας 2009/72 [16] στις ρυθμιστικές αρχές για εξασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών και της πλήρους αποτελεσματικότητας των μέτρων προστασίας που προβλέπονται από την οδηγία προς τον σκοπό αυτό [17].

54. Εν κατακλείδι, από την προηγηθείσα ανάλυση προκύπτει, κατά τη γνώμη μου, ότι η φράση «μέρος που έχει να υποβάλει καταγγελία» η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας κατά διαχειριστή εθνικού συστήματος μεταφοράς ή διανομής που προβλέπεται σε αυτή τη διάταξη δεν συναρτάται προς την ύπαρξη άμεσης ή συμβατικής σχέσης μεταξύ του τελικού πελάτη που έχει να υποβάλει καταγγελία και του διαχειριστή κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία.

55. Συναφώς, θέλω επίσης να επισημάνω ότι, όπως επιβεβαιώθηκε και από την ανταλλαγή απόψεων κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, όταν πληρούνται οι δύο προϋποθέσεις που μνημονεύθηκαν στο σημείο 28 των παρουσών προτάσεων –ήτοι, αφενός, η καταγγελία να υποβάλλεται κατά διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή διανομής και, αφετέρου, η καταγγελία αυτή να αφορά υποχρεώσεις του εν λόγω διαχειριστή που απορρέουν από την οδηγία 2009/72– είναι άνευ σημασίας, για να κριθεί το παραδεκτό της καταγγελίας, ο υποκειμενικός λόγος που ώθησε τον τελικό πελάτη να υποβάλει καταγγελία. Ειδικότερα, τίποτα δεν εμποδίζει τον τελικό πελάτη ο οποίος ισχυρίζεται ότι υπέστη ζημία λόγω παράβασης των διατάξεων της οδηγίας 2009/72 από διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, να υποβάλει καταγγελία κατά του εν λόγω διαχειριστή ενώπιον της αρμόδιας ρυθμιστικής αρχής, προκειμένου να συγκεντρώσει αποδεικτικά στοιχεία για να τα χρησιμοποιήσει, ενδεχομένως, στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας, ασκούμενης ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων.

56. Στο σημείο αυτό, θα ήθελα, παρεμπιπτόντως, να επισημάνω ότι η οδηγία 2009/72 δεν περιλαμβάνει διάταξη η οποία να καθορίζει την αποδεικτική ισχύ τυχόν αποφάσεως της ρυθμιστικής αρχής εκδοθείσας κατ' εφαρμογήν της παρούσας οδηγίας σε περίπτωση αγωγής αποζημιώσεως με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας, ασκούμενης ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. Ως εκ τούτου, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να καθορίσει στη νομοθεσία του την αποδεικτική ισχύ τέτοιας αποφάσεως. Εντούτοις, όπως επισήμανε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι αρχές αυτές διαθέτουν συγκεκριμένες τομεακές και τεχνικές γνώσεις που τις θέτουν σε προνομιακή θέση προκειμένου να μπορούν να διαπιστώνουν παραβάσεις των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία 2009/72. Επομένως, η δυνατότητα υποβολής καταγγελίας σε αυτές τις αρχές διευκολύνει την πρόσβαση στα εθνικά δικαστήρια για την άσκηση αγωγών αποζημιώσεως, όπερ, σε τελική ανάλυση, καθιστά αποτελεσματικότερη τη δικαστική προστασία έναντι παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης.

IV. Πρόταση

57. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο προδικαστικό ερώτημα του College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικού εφετείου αρμόδιου επί οικονομικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες) την ακόλουθη απάντηση:

Το άρθρο 37, παράγραφος 11, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ, έχει την έννοια ότι ο τελικός πελάτης έχει δικαίωμα υποβολής καταγγελίας ενώπιον της εθνικής ρυθμιστικής αρχής κατά του διαχειριστή εθνικού συστήματος μεταφοράς, εφόσον ο εν λόγω τελικός πελάτης δεν συνδέεται μεν άμεσα με το εν λόγω

16 Βλ., ειδικότερα, άρθρο 36, στοιχείο ζ', άρθρο 37, παράγραφος 1, στοιχείο ιδ', και αιτιολογικές σκέψεις 37, 51 in fine, και 54 της οδηγίας 2009/72.

17 Πρβλ. απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, Energiavirasto (C-578/18, EU:C:2020:35, σκέψη 35).

σύστημα μεταφοράς, αλλά συνδέεται αποκλειστικά με σύστημα διανομής που τροφοδοτείται από το ως άνω σύστημα μεταφοράς, και εφόσον σημειώνεται διακοπή στη μεταφορά ενέργειας στο σύστημα μεταφοράς που τροφοδοτεί το σύστημα διανομής με το οποίο είναι συνδεδεμένος ο τελικός πελάτης.